

LIBRIS

We know
books

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Daniela BARBU
Ancuța BONDAR

Cătălina-Luiza NEAGU
Stan STOICA

Educație socială

Manual pentru clasa a **6**-a

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

Cuprins

Competențe specifice	Unități de învățare	Leții
1.1, 1.2, 2.3	Unitatea 1 Identitate și diversitate culturală / 13	<p>L.1: Diversitatea culturală, o caracteristică a societății contemporane / 14</p> <p>L.2: Complexitatea identității personale în prezent. Identitatea culturală proprie și identitatea culturală a celorlalți / 16</p> <p>L.3: Patrimoniul cultural. Moștenirea culturală / 18</p> <p>L.4: Tradiții și obiceiuri comune sau diferite ale culturilor / 20</p> <p>L.5: Patriotismul și manifestările sale / 22</p> <p>L.6: Raportul „eu” – „ceilalți”, „noi” – „ceilalți” în societatea multiculturală / 24</p> <p>L.7: Raportul „eu” – „ceilalți”, „noi” – „ceilalți” în societatea interculturală / 26</p> <p>Recapitulare / 28</p> <p>(Auto)Evaluare / 29</p>
1.1, 1.3, 2.3	Unitatea 2 Principii și valori ale societății interculturale / 31	<p>L.1: Principiile și valorile unei societăți interculturale. Dezvoltarea identității culturale proprii / 32</p> <p>L.2: Acceptarea și respectarea diversității. Valorizarea pozitivă a diferențelor / 34</p> <p>L.3: Tratatamentul egal al persoanelor / 36</p> <p>L.4: Solidaritatea. Promovarea incluziunii sociale. Dialogul intercultural / 38</p> <p>L.5: Abateri de la valorile și principiile societății interculturale. Intoleranța / 40</p> <p>L.6: Forme de intoleranță: discriminare, segregare, rasism, xenofobie / 42</p> <p>L.7: Manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate: marginalizare, excludere, izolare / 44</p> <p>Recapitulare / 46</p> <p>(Auto)Evaluare / 47</p>
1.1, 3.1, 3.2	Unitatea 3 Persoana în societatea interculturală / 49	<p>L.1: Trăsături ale persoanei în societatea interculturală: spirit deschis, flexibilitate / 50</p> <p>L.2: Trăsături ale persoanei în societatea interculturală: cooperare, abilități relaționale și comunicaționale / 52</p> <p>L.3: Comunicarea interculturală. Specificul comunicării interculturale / 54</p> <p>L.4: Bariere ale comunicării interculturale. Stereotipuri și prejudecăți / 56</p> <p>L.5: Reguli și principii pentru facilitarea comunicării interculturale / 58</p> <p>Recapitulare / 60</p> <p>(Auto)Evaluare / 61</p>
1.1, 2.1, 2.2	Unitatea 4 Proiectul educațional intercultural / 63	<p>L.1: Proiectul educațional intercultural / 64</p> <p>L.2: Alegerea temei proiectului educațional intercultural / 66</p> <p>L.3: Elaborarea fișei de proiect (1) / 68</p> <p>L.4: Elaborarea fișei de proiect (2) / 70</p> <p>L.5: Derularea și evaluarea proiectului educațional intercultural / 72</p> <p>Recapitulare / 74</p> <p>(Auto)Evaluare / 75</p>
1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2		<p>Recapitulare finală / 77</p> <p>(Auto)Evaluare finală / 78</p>
		<p>Investigație / 79</p> <p>Etapele unui proiect / 80</p> <p>Răspunsuri (auto)evaluări / 80</p>

Diversitatea culturală, o caracteristică a societății contemporane

În prim-plan

1. Citește fragmentul următor, apoi răspunde la întrebări folosind inclusiv informații din mediul online.

Sibiul a fost primul oraș din România desemnat Capitală Europeană a Culturii, în 2007, an în care țara noastră a intrat în Uniunea Europeană. Cu această ocazie, s-au organizat numeroase spectacole, programe culturale, iar miile de turiști au promovat în Europa și în întreaga lume un oraș puțin cunoscut până atunci.

Fortificațiile cetății, clădirile de patrimoniu, piețele, străzile și aeroportul s-au modernizat, pentru a primi turiști din toate colțurile lumii într-o adevărată capitală culturală.

Astăzi, orașul Sibiu seamănă cu o scenă uriașă, pe care se desfășoară numeroase evenimente culturale, indiferent de anotimp.

- În ce an a intrat România în Uniunea Europeană?
- Ce oraș din România a fost desemnat pentru prima dată Capitală Europeană a Culturii?
- Ce evenimente culturale se pot organiza într-o Capitală Europeană a Culturii?
- Ce alte orașe din România consideri că ar trebui propuse pe lista Capitalelor Europene ale Culturii?

Studiu ghidat

2. Citește întrebările, discută în grupul clasei, apoi încearcă să formulezi răspunsuri potrivite. Citește fragmentele pentru a afla mai multe informații despre cultură și diversitate.

Ce este cultura?

Termenul **cultură** provine din limba latină, având sensul de a *a cultiva, a îngriji*.

Cultura reprezintă moștenirea valorilor materiale și spirituale care se transmit de la o generație la alta.

Cultura este alcătuită din valori și norme în baza cărora acționăm, limba pe care o vorbim, modul de comunicare și de relaționare cu ceilalți, tradiții și obiceiuri, vestimentație, artă și gastronomie.

Cultura se schimbă? Cum este posibilă această schimbare?

Cele mai multe culturi au la bază valori precum: educația, tradiția, libertatea, patriotismul, pacea. Aceste valori se schimbă în funcție de tradițiile fiecărei țări, de timpul și spațiul în care locuim și se adaptează nevoilor oamenilor. Fiecare dintre noi este născut într-o anumită cultură.

Cultura este unică?

Cultura nu este unică, iar cea mai importantă caracteristică a culturii este diversitatea*.

Diferențele dintre oameni sunt în funcție de vârstă, gen, naționalitate, religie, etnie etc. Pentru a trăi în armonie unii cu alții, trebuie să ne respectăm.

Orașul Sibiu

Observ și analizez imaginile

Orașul Timișoara

Dicționar*

contemporan: care există, se petrece în zilele noastre

diversitate: varietate, deosebire

diversitate culturală: existența mai multor culturi în cadrul unei societăți

exclusivist: refuzul de a lua în considerare părerile sau ideile altora

societate: grup de persoane ce ocupă un anumit spațiu geografic, între care se manifestă relații de colaborare, interese, valori și scopuri comune

Deviza Uniunii Europene este „Uniți în diversitate!”.

Aceasta înseamnă că este reprezentată printr-o varietate de culturi, fapt ce presupune contactul între diferite limbi, obiceiuri și tradiții, grupuri etnice, religioase, artă, gastronomie, valori etc.

Diversitatea culturală este o consecință a diferitelor procese istorice, politice, sociale, economice care au contribuit la întâlnirea diferitelor culturi.

Prin **diversitatea culturală**, se promovează recunoașterea a ceea ce este străin, schimburile de cunoștințe și valori precum respectul, toleranța, înțelegerea și coexistența între diferite grupuri de oameni care trăiesc în același spațiu.

Diversitatea culturală constituie o valoare comună a umanității și, ca atare, ea trebuie protejată și transmisă mai departe.

Societatea* contemporană este caracterizată prin diversitate culturală*.

În acțiune

3. Imaginează-ți că, începând de mâine, nu mai mănânci pizza italiană, nu mai folosești cifrele romane, nu mai folosești busola chinezească, nu mai asculți muzică americană, nu mai vizionezi filme spaniole

- Continuă cu alte trei exemple.
- Cum te-ai simți dacă toate acestea ar dispărea?
- Consideri că diversitatea este benefică?

Argumentează răspunsul folosind ceea ce ai învățat pe parcursul lecției.

4. Completează afirmațiile următoare, astfel încât să obții cât mai multe enunțuri potrivite.

Grupa 1. Diferențele dintre culturi sunt

Ex.: binevenite

Grupa 2. Atitudinea față de ceilalți, diferiți sau nu de noi, este de

Ex.: acceptare

Grupa 3. Legătura dintre ceea ce am aflat și experiența mea se referă la

Ex.: respectul față de celelalte culturi

Grupa 4. Lecția învățată este

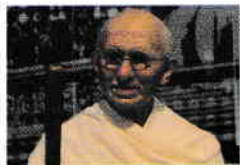
Ex.: necesară pentru înțelegerea importanței diversității culturale

5. Privește imaginea care ar putea sugera diversitatea lingvistică. Menționează alte criterii ale diversității reprezentate în imagine.

6. Redactează un text de 6-8 rânduri în care să folosești cel puțin doi termeni învățați în cadrul lecției, plecând de la cuvintele lui Mahatma Gandhi:

„Nicio cultură nu poate trăi dacă încearcă să fie exclusivistă*.”

Ce aș face dacă...?

Imaginează-ți că te afli în Grecia, în cadrul unui proiect Erasmus+, alături de elevi spanioli, francezi, italieni și turci. Trebuie să realizezi într-un grup de colegi o reclamă a țării tale pentru a atrage turiști.

- Decide cum veți prezenta țara voastră (printr-un afiș, video, versuri etc.).
- Stabilește criteriile pe baza cărora veți realiza reclama.
- Compară criteriile tale cu ale celorlalți colegi. Ce observi?
- Realizează reclama, apoi prezintă-o în grupul clasei.

Detectiv cultural

În fiecare an, pe 21 mai, este sărbătorită Ziua Mondială pentru diversitate culturală, pentru dialog și dezvoltare.

Identifică grupurile etnice din școala/localitatea ta.

Propune Consiliului Școlar al Elevilor să vă susțină în organizarea unui **festival intercultural** pentru a fi mai bine cunoscute culturile specifice diverselor grupuri etnice din comunitatea ta.

FOCUS

Portofoliul digital

- Fișa „Cultura ca un aisberg”
- Fabula „Girafa și elefantul”, scrisă de R. Roosevelt Thomas
- Calendar intercultural: 26 septembrie – „Ziua Europeană a Limbilor”

Complexitatea identității personale în prezent

Identitatea culturală proprie și identitatea culturală a celorlalți

În prim-plan

1. Citește și analizează cuvintele marelui poet Mihai Eminescu, apoi reflectează la propria identitate.

„Menirea vieții tale
este să te cauți pe
tine însuși.”

2. Pornind de la afirmația de mai sus, desenează cercurile identității. Scrie în fiecare cerc diferite aspecte ale identității tale: nume și prenume, vârstă, naționalitate, religie, preferințe artistice, culinare etc.

- Desenează atâtea cercuri câte consideri că sunt necesare pentru a-ți descrie propria identitate.
- Compară cercurile identității tale cu ale colegilor.
- Menționează două aspecte comune ale identității voastre.
- Ce aspecte îți sunt specifice doar ție?
- Consideri că felul în care tu înțelegi propria identitate este identic cu al celor din jurul tău?

Studiu ghidat

3. Citește întrebările, discută în grupul clasei, apoi încearcă să formulezi răspunsuri potrivite. Citește fragmentele pentru a afla mai multe informații despre identitatea personală.

Ce este identitatea personală?

Identitatea personală* reprezintă totalitatea informațiilor prin care se caracterizează cineva ca persoană într-un lung proces de evoluție personală. Aceasta se modifică pe tot parcursul vieții, în funcție de contextul social și cultural.

O persoană se deosebește de o alta pe baza datelor sau a informațiilor de identificare, precum: numele și prenumele, data nașterii, domiciliul, cetățenia, trăsăturile fizice, religia, etnia.

Cine/ce influențează identitatea unei persoane?

Identitatea personală este strâns legată de comunitatea din care face parte respectiva persoană. **Apartenența*** la o comunitate are o mare influență asupra identității unei persoane.

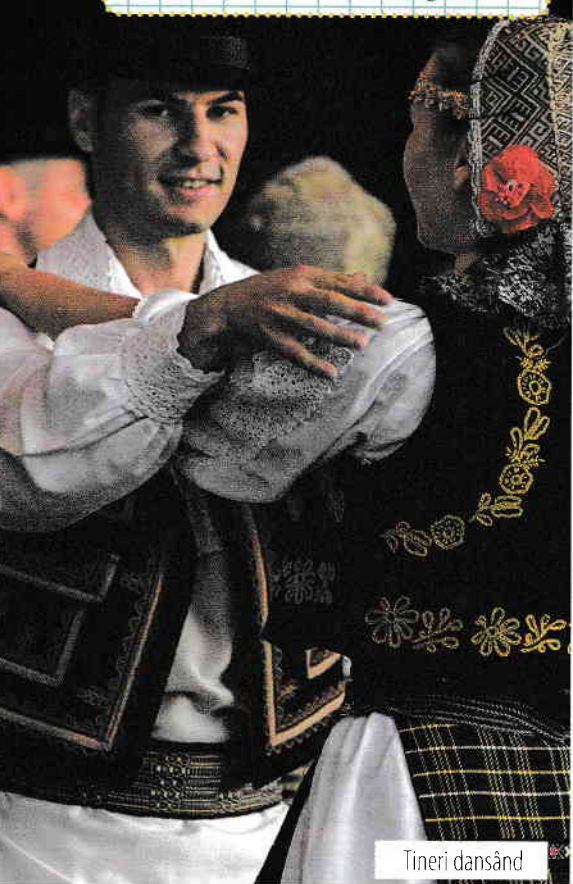
Ce documente atestă identitatea personală?

Certificatul de naștere, cartea de identitate/buletinul, pașaportul, certificatul de căsătorie, certificatul de deces sunt **documentele** în care este consemnată identitatea personală.

Tânăra în port popular

Observ și analizez imaginile

Tineri dansând

Dicționar*

apartenență: faptul de a fi legat, de a aparține de cineva sau de ceva

grup etnic: grup care are origini și tradiții culturale comune, diferite de ale grupului majoritar din care face parte

identitate personală: datele prin care se identifică o persoană

identitate culturală: identificarea cu un anumit grup, în funcție de valori, tradiții etc.

Identitatea culturală* se referă la sentimentul de apartenență la un grup pe baza unei moșteniri comune: naționalitate, etnie, religie, limbă, tradiții, obiceiuri, istorie, port popular, artă etc.

Identitatea culturală poate fi înțeleasă ca un ansamblu de cunoștințe și valori, de obiceiuri și tradiții, de modele de acțiune, de tipuri de comportament, de simboluri ce caracterizează o persoană, un grup social sau o comunitate națională care se diferențiază de alte grupuri.

Identitatea culturală nu este unică, ci multiplă:

1. Identitatea culturală proprie

indică profilul cultural al fiecărei persoane.

2. Identitatea culturală a celorlalți

indică profilul cultural al altor persoane, care aparțin unor etnii, regiuni, națiuni diferite.

În funcție de apartenența la anumite grupuri, regiuni, națiuni, identitatea culturală poate fi împărtășită cu alți membri. Astfel, se definesc:

- **identitate culturală de grup:** caracterizează membrii unui grup cu aceleași valori, comportamente etc.;
- **identitate culturală regională:** este specifică unei zone geografice și prin ea se evidențiază comunitățile teritoriale și manifestările locuitorilor;
- **identitate culturală națională:** se referă la specificul unui popor sau al unei comunități naționale.

Identitatea culturală este importantă, deoarece aceasta are rolul de a păstra istoria și de a le oferi oamenilor locuri de apartenență.

În acțiune

4. Realizează, într-un grup de 4-5 colegi/colege, un afiș, urmând pașii:

- Fiecare echipă selectează denumirea unui grup etnic* din România.
- Adună informații despre grupul etnic selectat și imagini reprezentative pentru identitatea sa culturală (monumente, costume populare, dansuri tradiționale, obiceiuri, tradiții culinare, personalități etc.).
- Lipește imaginile astfel încât să fie cât mai bine ilustrat specificul cultural al grupului etnic.
- Liderul grupului prezintă afișul, iar fiecare elev poate aduce completări.

5. Stabilește valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri, după model. Selectează A, dacă afirmația este adevărată, sau F, dacă afirmația este falsă.

- Certificatul de naștere** este documentul în care este consemnată identitatea unei persoane. **A / F**
- Fiecare persoană are o singură identitate culturală. **A / F**
- Trebuie să respecti doar cultura poporului tău. **A / F**
- Fiecare cultură este valoroasă. **A / F**

Ce aș face dacă...?

Imaginează-ți că familia ta s-a stabilit într-o altă țară chiar înainte de Paște. Această sărbătoare este foarte importantă pentru voi, deoarece în locul de unde ai plecat se respectă obiceiul încondeiatului (decoratului) ouălor. Este prima dată când lipsești de la această activitate. Ce faci?

- Nu vei încondeia ouă pentru că în țara unde te afli nu există acest obicei.
- Vei păstra acest obicei și le vei arăta noilor vecini cum se încondeiază ouă în România.
- Mergi la magazin și cumperi ouă colorate.

Selectează varianta potrivită. Motivează alegerea ta.

Detectiv cultural

Nicolae este mândru de fiecare dată când intră în atelierul de confecționat măști, alături de unchiul și de tatăl său. Abia așteaptă să-și confecționeze o mască nouă pentru a se alătura grupului din satul său, de Anul Nou. Vrea ca masca lui să fie la fel de apreciată de gazde, ca în fiecare an.

- Identifică un obicei/meșteșug pe cale de dispariție specific zonei în care locuiești.
- Promovează obiceiul/meșteșugul în clasa ta.
- Cum poți să-l transmiți mai departe?

FOCUS

Portofoliul digital

- Fișa „Oglinda identității”
- Fișa „O cămașă tradițională”
- Calendar intercultural: 28 septembrie — „Ziua Limbii Cehe”

Patrimoniul cultural

Moștenirea culturală

În prim-plan

1. Citește studiul de caz, apoi răspunde cerințelor.

Studiu de caz

Institutul Național pentru Cercetare și Informare Culturală a realizat un sondaj de opinie, care a urmărit cunoașterea patrimoniului* cultural al țării și atitudinea elevilor față de cultură.

La întrebarea „Este important să cunoaștem patrimoniul cultural al unei țări?”, elevii au răspuns:

Maria: *Da, este important să ne cunoaștem patrimoniul cultural, deoarece este ca o carte de vizită pentru locuitorii unei țări. Am descoperit acest lucru vizitând obiectivele de patrimoniu cultural din alte țări.*

Bogdan: *Nu este atât de important, deoarece clădirile vechi sunt demodate, ocupă spațiu inutil și ar fi bine să fie modernizate ca orașul să arate mai bine.*

- Răspunde și tu la această întrebare.
- Compară răspunsul tău cu cele ale colegilor. Ce observi?
- Numește trei obiective turistice vizitate în România sau în alte țări.
- Cu ce probleme se confruntă obiectivele de patrimoniu cultural?
- Care este rolul turiștilor în promovarea patrimoniului cultural la nivel național/internațional?

Studiu ghidat

2. Citește întrebările, discută în grupul clasei, apoi încearcă să formulezi răspunsuri potrivite. Citește fragmentele pentru a afla mai multe informații despre patrimoniul cultural.

Ce este patrimoniul cultural?

Patrimoniul cultural este comoara lăsată de înaintași, reprezintă moștenirea istorică și culturală a fiecărui grup uman, a fiecărei regiuni sau a fiecărei țări. Ca identitatea unui popor să rămână vie, este necesar ca această comoară să fie protejată și transmisă mai departe.

Patrimoniul cultural cuprinde o colecție de dovezi ale creativității unei comunități de-a lungul timpului, transmise din generație în generație, care include valori, obiceiuri, locuri, practici, obiecte sau artă.

Care sunt instituțiile care se ocupă de protejarea și conservarea patrimoniului cultural?

Instituțiile care se ocupă ca patrimoniul cultural să fie protejat, conservat, restaurat și valorificat sunt:

- *la nivel național* – Institutul Național al Patrimoniului, muzee, fundații, organizații, asociații;
- *la nivel internațional* – Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO).

Sculptura „Poarta sărutului”,
Constantin Brâncuși

Observ și analizează imaginile

Sculptura „Masa tăcerii”,
Constantin Brâncuși

Dicționar*

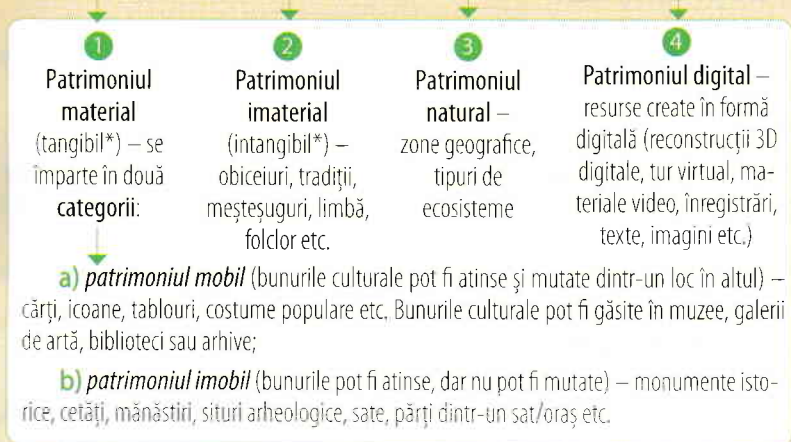
patrimoniul: moștenire culturală; totalitatea bunurilor materiale și spirituale care aparțin unui popor

patrimoniul tangibil: totalitatea bunurilor materiale care aparțin unui popor și pot fi atinse

patrimoniul intangibil: totalitatea bunurilor materiale care aparțin unui popor și nu pot fi atinse

Patrimoniul cultural reprezintă imaginea unei țări și a unui neam.

Patrimoniul cultural poate fi:

Moștenirea culturală se referă la oameni, amintiri, locuri, obiecte (valorile din trecut transmise din generație în generație) și reprezintă tradițiile, obiceiurile, meșteșugurile, limba, creațiile populare (doine, balade, legende, proverbe etc.), dansurile și portul popular, adică identitatea unui popor.

În acțiune

3. Gândește-te la ceva frumos din zona unde locuiești (o operă de artă păstrată într-un muzeu, o biserică, un monument, un peisaj). Prezintă într-un text de 3-5 rânduri emoțiile pe care le simți când admiri obiectul ori locul respectiv, folosind cel puțin un termen nou învățat.

- Menționează de ce anume este important să păstrăm și să protejăm frumusețea care ne înconjoară.
- Exprimă-ți opinia cu privire la conservarea patrimoniului cultural.

4. Analizează imaginea. Scrie trei întrebări pe baza a ceea ce observi. Schimbă caietul cu al colegului de bancă și răspunde la întrebări.

5. Explorează un muzeu din Europa într-un tur virtual 3D. Scrie două avantaje și două dezavantaje ale existenței patrimoniului digital.

Ce aș face dacă...?

Imaginează-ți că te afli în excursie la Târgu Jiu și vizitezi împreună cu ceilalți colegi Ansamblul Sculptural Constantin Brâncuși. Observi cum un coleg părăsește grupul și începe să scrie cu markerul pe o sculptură. Cum procedezi?

- Anunți profesorul, deoarece îți dai seama că Andrei pune la cale ceva.
- Îi spui lui Andrei să înceteze, înainte să fie observat.
- Te prefaci că n-ai văzut nimic.
- Ți se pare amuzant ce face Andrei și desenezi și tu.
- Pune în scenă această situație. Creați dialoguri și decideți care este deznodământul întâmplării.

Selectează varianta potrivită. Motivează alegerea ta.

Detectiv cultural

Identifică o comoară a patrimoniului cultural românesc, din orașul/județul tău care face parte din Patrimoniul Mondial UNESCO.

Într-un grup de 4-5 colegi, realizați un video de 3-5 minute în care veți menționa cel puțin trei argumente pentru ca această comoară să se regăsească pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO.

FOCUS

Portofoliul digital

- Fișa „Decalogul protecției monumentelor incluse în Patrimoniul Mondial UNESCO”
- Fișa „Pliantul Patrimoniul cultural”
- Calendar intercultural: 12 octombrie – „Ziua Limbii, Alfabetului și Culturii Armene”